

รายการอ้างอิง

กรภข หลักเพชร. ครูอาคม สายาคม . นิตยสารรายเดือนเอกลักษณ์ไทย ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 (พฤษภาคม 2520) : 29-39.

ขนิษฐา สังขมรรพ, จิราภรณ์ บุราณฤทธิ์, จิราภร เชี่ยวชาญ, กาญจนา โพธิ์ทอง และอุมา แก่นน้อย. รายงานการสัมภาษณ์ประวัติบุคคลสำคัญในวงการนาฏศิลป์ไทย อาจารย์ อาคม สายาคม 18 ตุลาคม 2519. หนังสือที่ระลึก 26 ตุลาคม 2520 อาคม สายาคม ที่ระลึกครบห้ารอบ, หน้า ก-ค. กรุงเทพมหานคร : ไทยสังฆภัณฑ์การพิมพ์, 2520.

จตุญสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์, ม.ร.ว. บันทึกรการประกอบพิธีไหว้ครูนาฏศิลป์ . ณ วิทยาลัยครู อยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อ 26 มีนาคม 2524. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

จตุญสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์, ม.ร.ว. อัดชีวประวัติ. เอกสารตัวเขียน . พระนครศรีอยุธยา : 2524.

จาดูรงค์ มนตรีศาสตร์. ตำนานการฟ้อนรำของอินเดีย. นาฏศิลป์ศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 2. หน้า 5-9. กรุงเทพมหานคร : อักษรलयามการพิมพ์, 2527.

จำนงค์ ทองประเสริฐ, ราชบัณฑิต. การไหว้ครู. นิตยสารรายเดือน เอกลักษณ์ไทย ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 (พฤษภาคม 25420) : 105-111.

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ . พระราชพิธีสิบสองเดือน . พระนคร : โรงพิมพ์พระจันทร์, 2496 (ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์พระราชทาน ในงานพระราชทานเพลิงพระศพ พลเอก พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นจันทร์บุรีสุนาถ ณ พระเมรุวัดเบญจมบพิตร วันที่ 7 มิถุนายน 2496),

เจริญ สุวฑฒโน, สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช. พระพุทธเจ้า : มนุษย์ผู้รู้จบโลก.
โลกและชีวิตในพุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2532. (พิมพ์
น้อมเกล้าถวายในวันคล้ายวันประสูติ 3 ตุลาคม 2532.)

เฉลิมไตรภพ ฉบับหอสมุดวชิรญาณ, หน้า 18-23. (ม.ป.ท., ม.ป.ป.)

ตำราราชานุกาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. ตำนานเรื่องละครอิเหนา.
กรุงเทพมหานคร : (ม.ป.ท.), 2516. (พิมพ์แจกในงานฌาปนกิจศพ คุณแม่ส้มจีน
กาญจนวัฒน์ ณ ฌาปนสถาน วัดธาตุทอง เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2516)

ตำราราชานุกาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. อธิบายตำนานการฟ้อนรำ, :
ตำราฟ้อนรำ หน้า 2-7. พระนคร : (ม.ป.ท.), 2466. (พิมพ์ในงานถวายพระเพลิง
พระศพ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก กรมขุนเพชรบูรณ์
อินทราชัย ณ พระเมรุท้องสนามหลวง วันที่ 1 ธันวาคม 2466.)

ธนิต อยู่โพธิ์. พิธีไหว้ครูและครอบโขน-ละคร. ศิลปะละครรำ หรือคู่มือนาฏศิลป์ไทย, ,
หน้า 293-334. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิวิพร, 2516. (พระเจ้าวรวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าเฉลิมพลทิฆัมพร โปรดให้พิมพ์ในงานฉลองพระชนมายุ 5 รอบ ณ วันที่
29 เมษายน พ.ศ.2516)

ธนิต อยู่โพธิ์. ศิลปินแห่งชาติไทย. พระนคร : โรงพิมพ์พระจันทร์, 2496.

นราธิปประพันธ์พงษ์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ. พระบรมราชาภิเษกส์ปดมะราช
มหาจักรีวงศ์ พ.ศ.2468. พระนคร : โรงพิมพ์อักษรนิติ, 2472 (ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์พระราชทาน เนื่องในมงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษา
พ.ศ.2472)

นัฏกานุรักษ์, พระยา (ทองดี สุวรรณภารต). องค์การพิธีไหว้ครู. เอกสารตัวพิมพ์ จำนวน
10 หน้า. (ม.ป.ท., ม.ป.ป.)

นาคะประทีป (นามแฝง) , พระสารประเสริฐ (ตรี นาคะประทีป). สมัญญาภิธานรามเกียรติ์.
กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา, 2516.

ประพันธ์ สุคนธชาติ. พระพิราพ. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศิวพร, 2522.

ประพันธ์ สุคนธชาติ. ปางที่ 1 มัจฉาอวดตาร. นารายณ์ลึบปาง ฉบับ โรงพิมพ์วัชรินทร์,
หน้า 21-23. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, 2513.

พลุลวง และ ส.ตุลยานนท์ (นามแฝง) . โขน . สารจากนครพิงค์ ถึง บางกอก, เล่ม 1. หน้า
133. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เฟื่องอักษร, 2515. (สำนักพิมพ์เกษมบรรณกิจ จัด
จำหน่าย)

เพิ่ม เกตุจรรยา, พันเอก. ประวัติสกุลเกตุจรรยา . สำเนาถ่ายเอกสาร. (ม.ป.ป.)

เพลินพิศ กำราญ. พิธีบวงสรวงสังเวศเพื่อการแสดงละคร เรื่องพระสุริโยทัย พิธีไหว้ครูโขน-ละคร
และพิธีครอบนาฏศิลป์. วารสารศิลปากร ปีที่ 21 เล่มที่ 4 (พฤศจิกายน 2521) :
86 -94.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. พระเป็นเจ้าของศาสนาพราหมณ์
กรุงเทพมหานคร : (ม.ป.ท.) , (พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายปลาเงิน
กนิษฐานนท์ ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร 28 เมษายน 2517)

มนตรี ตราโมท . ชิวประวัติจมีนสมุหิमान หรือหลวงวิลาศวงงาม (หว่า อินทรนัฏ) . บทโขน .
หน้า (3) - (10). พระนคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิวพร, 2507. (กรมศิลปากรพิมพ์แจกใน
งานพระราชทานเพลิงศพ จมีนสมุหิमान หรือหลวงวิลาศวงงาม ณ เมรุวัดมกุฏ
กษัตริยาราม วันที่ 11 มกราคม 2507).

มนตรี ตราโมท. หน้าพาทย์เกี่ยวกับเรื่องรามเกียรติ์ . นิทรรศการรามเกียรติ์ ในศิลป-
วัฒนธรรม ไทย, หน้า 151-159 . กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2534.

มนตรี ตราโมท . ตริยเทพ. ศิลปวัฒนธรรมจัดพิมพ์นุชาครุ เนื่องในงานวันเกิด ครบ 90 ปี
17 มิถุนายน 2523. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนต, 2523.

มนตรี ตราโมท และเพลินพิศ ก่ำราญ. ชีวิตประวัตินายอาคม สายาคม. รวมงานนิพนธ์ของ
นายอาคม สายาคม ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ กรมศิลปากร, หน้า 3-22.
กรุงเทพมหานคร : (ม.ป.ท.), 2525.

มัทนี รัตนิน. ข้อสันนิษฐานความเป็นมาของพระพิราพ. ปากไก่ฉบับวรรณกรรมวิพากษ์,
หน้า 45-67. กรุงเทพมหานคร : สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย , 2518.

มานิตยัณเรศ, เสวกโท จมื่น (เฉลิม เศวตนันท์). รอบเมืองไทย (ศุกรที่ 21 มิถุนายน 2500).
อนุสรณ์ศุกรทัศน์, หน้า 187-196. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์มหาภูมิราช-
วิทยาลัย, 2511. (พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพ จมื่นมานิตยัณเรศ
ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม 20 มกราคม 2511)

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. กรุงเทพมหานคร :
อักษรเจริญทัศน์, 2525.

วิจิตรวาทการ, หลวง. ประวัติพระยานัฏกานุรักษ์ (ทองดี สุวรรณภารต. นาฏศิลป์ หน้า 3-9.
พระนคร : โรงพิมพ์พระจันทร์, 2479. (พิมพ์แจกในงานพระราชทานเพลิงศพ
ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม 9 เมษายน 2479)

วิเชียร รักการ. วัฒนธรรมและพฤติกรรมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
โอเดียนสโตร์, 2529.

ศิลป์ พีระศรี. ศิลปสมัยสุโขทัย. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดศิพร, 2505.
(กรมศิลปากรพิมพ์ถวายพระภิกษุ สามเณร ซึ่งเข้าสมมติพิธีภักตสถานแห่งชาติ
พระนคร ในเทศกาลเข้าพรรษา พ.ศ.2505)

- ศิลปากร, กรม. จดหมายเหตุพระราชพิธีพระราชทานครอบประธานประกอบพิธีไหว้ครูโขน-
ละคร และพิธีต่อทำรุ่งองค์พระพิราพ ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา 25 ตุลาคม
2527. นิตยสารศิลปากร ปีที่ 29 เล่มที่ 1 (มีนาคม 2528) : 38-77.
- ส. พลายน้อย (นามแฝง). ประเพณีไหว้ครู. ความรู้คือประเพณี วารสารราย 3 เดือน ฉบับที่ 4
(ตุลาคม - ธันวาคม 2523) : 25-28.
- ส.ท.โกมลบุตร นามแฝง. จดหมายเหตุลาอุแบร์ เล่ม 1. พระนคร : สำนักพิมพ์ก้าวหน้า,
2510.
- สนิท สมัครการ. ความขัดแย้งปัญหาอนาคตของสังคมไทย. รายงานการวิจัย.
กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โรเนียว, 2520.
- สมภพ ภิรมย์, ศาสตราจารย์ น.อ.ราชบัณฑิต. พระเมรุมาศ พระเมรุ และเมรุ สมัยกรุงรัตน
โกสินทร์. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, 2528.
- สมรัตน์ ทองแท้. ระเบียบในการแสดงโขนของกรมศิลปากร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- สัจจาภิรมย์, พระยา (สรวง ศรีเพ็ญ). เทวกำเนิด. พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2507.
- สาโรช บัวศรี. จริยศึกษา. เสี่ยง ม.ศ.ว. ปีที่ 1 ฉบับ 4. กรุงเทพมหานคร : (ม.ป.ท.) 2525.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ, เสากลางโรง. ร้องรำทำเพลง : ดนตรีและนาฏศิลป์ชาวสยาม, หน้า
168-170. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนต, 2516.
- สุจิตร์ ตุลยานนท์. จดหมายโต้ตอบความรู้ ฉบับที่ 3/2539 ลงวันที่ 3 กันยายน 2539.

สุภัทรดิศ ดิศกุล, ศาสตราจารย์ ม.จ. ศาสนาพราหมณ์ในอาณาจักรขอม. หนังสือชุด
ประกอบการศึกษา เล่มที่ 6 ของคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร. พิมพ์
ครั้งแรก. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนต, 2516.

สุรัชย์ เครือประดับ. ไหว้ครูดนตรีไทย. หนังสือที่ระลึกร้อยปีหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร
ศิลป์บรรเลง), หน้า 7-10. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย, 2524.

เสฐียรโกเศศ (นามแฝง). พระคณศ. สารานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่มที่ 4 . (2516) :
200-211.

แสงสุรีย์ ลดาวัลย์, ม.ร.ว. จัตรมงคล. พระราชศรัทธา, หน้า 4. กรุงเทพมหานคร : ศิริมิตร
การพิมพ์, 2517. (คณะกรรมการจัดงานจัตรมงคลรำลึก 2517 สโมสรไลออนส์
ประเทศไทย สโมสรการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พิมพ์ถวาย)

สำนักพระราชวัง. หมาย การไหว้ครูชิน-ละคร. จำนวน 16 หน้า. หนังสือกรมมหรสพ
หมายเลข 1/109. 27 เมษายน 2457.

อาคม สายาคม. พิธีไหว้ครูชิน-ละคร และพิธีครอบตามแบบแผนปฏิบัติของครูอาคม
สายาคม. หนังสืออนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายอาคม สายาคม
ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม 9 ธันวาคม 2525, หน้า 53-82. กรุงเทพมหานคร :
ประยูรวงศ์การพิมพ์, 2525.

อาคม สายาคม. บทสัมภาษณ์ คุณครูอาคม สายาคม 8 เมษายน 2520. หนังสือที่ระลึก
ครบรอบ 60 ปี คุณครูอาคม สายาคม, หน้า 1-6. กรุงเทพมหานคร : ไทย
สังฆภัณฑ์การพิมพ์, 2520.

สัมภาษณ์

- จาตุรงค์ มนตรีศาสตร์. อาจารย์ 2 ระดับ 7 วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร. สัมภาษณ์, 16 กุมภาพันธ์ 2538.
- จตุญญสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์, มรว. ผู้ประกอบพิธีไหว้ครูโขน-ละคร (เชลยศักดิ์). สัมภาษณ์, กรกฎาคม 2526.
- เฉลย สุขะวณิช. ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร ศิลปินแห่งชาติ สาขานาฏศิลป์ไทย พ.ศ.2530. สัมภาษณ์, พฤษภาคม 2524 และ 12, 15, - 30 กันยายน 2540.
- จิต แก้วดวงใหญ่. ศิลปินผู้ชำนาญในการสร้างศิระโขน. สัมภาษณ์, พ.ศ.2516.
- ทองสุข ทองหลิม. อาจารย์ 2 ระดับ 7 วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร. สัมภาษณ์ 14, 28 ตุลาคม 2540.
- ธงไชย โภชยามย์. นาฏศิลป์ 9 ระดับ 9 หัวหน้ากลุ่มนาฏศิลป์ สถาบันนาฏดุริยางคศิลป์ กรมศิลปากร. สัมภาษณ์, 8, 14 ตุลาคม 2540 และ 2 พฤศจิกายน 2540.
- ธีรยุทธ ยวงศรี. อดีตข้าราชการครู อาจารย์ 2 ระดับ 6 วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่. สัมภาษณ์, 20, 22 ตุลาคม 2540
- นิตยา จามรมาน. ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร. สัมภาษณ์, 6 ตุลาคม 2540
- ประพันธ์ สุนทรชาติ. อดีตข้าราชการกรมศิลปากร ผู้มีความสนใจค้นคว้าและเรียบเรียงเอกสารวิชานาฏศิลป์. สัมภาษณ์, 23 พฤษภาคม 2539 และ 3 พฤศจิกายน 2540.

รัตติยะ วิกลิตพงศ์. ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร สัมภาษณ์,
6 ตุลาคม 2540

ลมูล ยมะคุปต์. ผู้เชี่ยวชาญการสอนนาฏศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร. สัมภาษณ์,
พฤศจิกายน 2523 และ พฤษภาคม 2524.

เศวต ธนประดิษฐ์. ที่ปรึกษาสำนักพระราชวัง. สัมภาษณ์, 7 ตุลาคม 2540.

สมบัติ แก้วสุจริต. ผู้อำนวยการส่วนการแสดง สถาบันนาฏดุริยางคศิลป์ กรมศิลปากร.
สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2540 และ 2 พฤศจิกายน 2540.

สุรพล วิรุฬห์รักษ์. รองอธิการบดี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 26 มกราคม
2541 และ 27 เมษายน 2541

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้วิจัย

นายประเมษฐ์ บุณยะชัย เกิดวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2491 ที่ตำบลบางลำภูล่าง อำเภอลองสถาน จังหวัดธนบุรี (ปัจจุบันรวมอยู่ในกรุงเทพมหานคร) สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนาฏศิลป์ กรมศิลปากร (ปัจจุบันวิทยาลัยนาฏศิลป์) ในระดับนาฏศิลป์ชั้นสูง เมื่อปีการศึกษา 2513 และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีทางการศึกษา ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวันในสาขามัธยมศึกษา วิชาเอกภาษาไทย วิชาโทประวัติศาสตร์ สำเร็จการศึกษา เมื่อปี พ.ศ.2519 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อพ.ศ.2539 ปัจจุบันรับราชการที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร

สถาบันวิทยาลัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย